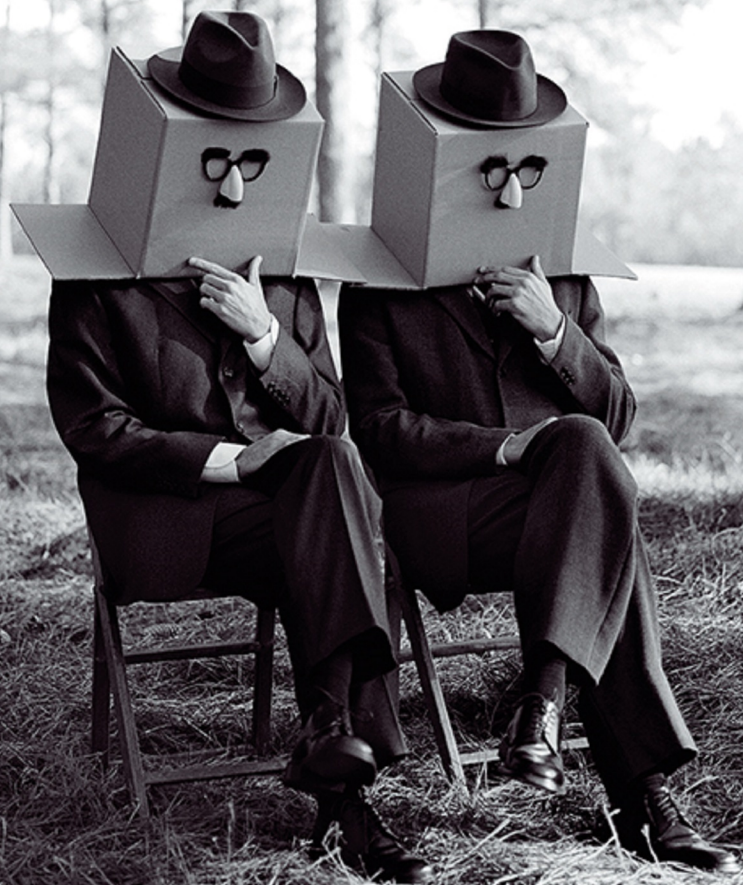

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ή

γιατί στο σπήλαιο κάνουν όλοι πάρτι

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ή

γιατί στο σπήλαιο κάνουν όλοι πάρτι

Θέση υπογραφής δικαιούχου/-ων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 534

Χάρης Βλαβιανός, *Πλατωνικοί διάλογοι*
ή γιατί στο σπήλαιο κάνουν όλοι πάρτι

Επιμέλεια έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Διορθώσεις: Ειρήνη Οικονόμου

Copyright © Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Χάρης Βλαβιανός, Αθήνα, 2022

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Οκτώβριος 2022

KET E478 ΚΕΠ 666/22

ISBN 978-618-07-0228-6

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΙΝΘΟΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στην Κατερίνα,
γιατί, όπως λέει και ο Ισαάκ Μπάμπελ,
«αν είναι να σηκώσουμε το πέπλο της ύπαρξης,
ας το κάνουμε χαμογελώντας»

*Το αυτί που ακούει θα κρίνει
αν το αστείο είναι πετυχημένο,
όχι η γλώσσα που το λέει.*

WILLIAM SHAKESPEARE,
Αγώνας αγάπης άγονος,
πρ. 5, σκ. 2, στ. 848-850

*Η κοινή πεποίθηση ότι η ζωή
είναι μια φάρσα είναι σωστή από κάθε άποψη,
εκτός από την πιο σημαντική,
διότι είναι μια γελοία τραγωδία.*

JONATHAN SWIFT,
Επιστολή στον Alexander Pope,
20 Απριλίου 1731

Προίμιο

*Δεν πρόκειται μια ιδιοφυΐα να σας σώσει –
τις δάφνες στον εαυτό της θα τις δώσει.*

GAVIN EWART,
«Προειδοποίηση», 1966

Η ΙΔΙΟΦΥΪΑ

*Με τον τρόπο του Donald Barthelme –
πραγματικής ιδιοφυΐας*

Στον γιο μου

Οι φοιτητές του τον κοιτούν έντρομοι στα μάτια. Ό,τι κι αν λένε του φαίνεται προβλέψιμο, κοινότοπο. Απορρίπτει όλες τις εργασίες τους με ειρωνικά σχόλια όπως: «Κανείς δεν βγήκε από το σπήλαιο του Πλάτωνα κρατώντας στο χέρι iPhone».

Με κάθε αφορμή, επαναλαμβάνει τη γνωστή αποστροφή του Αϊνστάιν για τη βλακεία. Στην πόρτα του γραφείου του έχει κρεμάσει μια ταμπέλα που γράφει: «Το πανεπιστήμιο δεν προσφέρει παρά μόνο πτυχιούχο άγνοια».

Είναι τελειομανής. Απεχθάνεται την επιτήδευση, τα λεκτικά πυροτεχνήματα. Αγαπημένος του φιλόσοφος είναι ο Νίτσε. Εξού και μισεί τα γήπεδα, τα αεροδρόμια, τα shopping malls. Πώς να λάμψει μια ιδιοφυΐα μέσα στο άξεστο πλήθος.

Σ' ένα συνέδριο, κάποιος αναιδής καθηγητής Κοινωνιολογίας είχε το θράσος να του ζητήσει να ορίσει την ιδιοφυΐα. Εκείνος απάντησε: «Θα γνωρίζετε ασφαλώς τον Νουρέγιεφ. Έχετε προσέξει ότι όταν επιχειρεί ένα άλμα στον αέρα κάνει πολλή ώρα να επιστρέψει στο έδαφος;».

Ο σύλλογος αποφοίτων του σχολείου του (πήρε απολυτήριο με άριστα, φυσικά) αποφάσισε να του απονεμίσει τιμητικό βραβείο. Του απέστειλε και σχετική συγχαρητήρια επιστολή. Η ιδιοφυΐα, αφού την έκοψε σε δέκα λωρίδες, την επέστρεψε σημειώνοντας στη μία από αυτές: «No Thanks» (τίτλος συλλογής του αγαπημένου του Κάμμινγκς).

Οι γνώσεις του δεν περιορίζονται μόνο σε θέματα λογοτεχνίας. Μια ιδιοφυΐα οφείλει να ξέρει τα πάντα: από τα *Μαύρα τετράδια* του Χάιντεγκερ και τις απόψεις του Ράσκιν για την αρχιτεκτονική, ως τη ναυοτεχνολογία και τις τελευταίες εξελίξεις στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης. Με την ίδια άνεση που αναλύει τι επιπτώσεις έχει στο κλίμα το φαινόμενο του θερμοκηπίου, μπορεί να φτιάξει νιγκίρι σούσι ή σατομπριάν.

Όσον αφορά την ποίηση —που αποτελεί και το κύριο αντικείμενο της δουλειάς του—, δεν κουράζεται να επαναλαμβάνει ότι ένας ιδιοφυής ποιητής οφείλει να γνωρίζει σε βάθος όχι μόνο τη δυτική παράδοση, από τον Όμηρο έως τις μέρες μας, αλλά και τα ποιήματα που

γράφονται αυτή τη στιγμή σε μέρη όπως το Ουλάν Μπατόρ ή Αντίς Αμπέμπα. Ιδιοφυΐες μπορεί να γεννηθούν οπουδήποτε, ακόμη και στις μογγολικές στέπες. (Οι προοδευτικές απόψεις του για την αποικιοκρατία έχουν διατυπωθεί εξάλλου στο άρθρο του «Ο άγνωστος Νιγηριανός Έλιοτ», που μεταφράστηκε σε σαράντα γλώσσες, ακόμη και στη διάλεκτο Τσαμικούρο του Περού.)

Παίζει σκάκι, πιάνο και τένις, αλλά απεχθάνεται το γυμναστήριο (το γνωστό πρόβλημα με το πλήθος πάλι). Αγαπάει τα παιδιά — κυρίως των άλλων, γιατί όταν γίνονται ενοχλητικά, οι γονείς τους τα κλειδώνουν στα δωμάτιά τους.

Κάθε πρωί απαγγέλλει στο ντους ένα σονέτο του Σαίξπηρ (συνήθως το εκατοστό δέκατο έκτο, που αναγνωρίζει τη σημασία της «αληθινής διάνοιας»), αλλά τη Μεγάλη Εβδομάδα, λόγω του κλίματος των ημερών, επιλέγει το τρίτο σχεδιάσμα των «Ελεύθερων πολιορκημένων».

Όταν δημοσιογράφος σε τηλεοπτική εκπομπή τον ρώτησε αν η Ελλάδα είναι τόπος που εχθρεύεται τις ιδιοφυΐες, εκείνος, σηκώνοντας ελαφρά το φρύδι και φανερά ενοχλημένος, φώναξε: «Αναντιρρήτως!».

Δυστυχώς, η Σουηδική Ακαδημία προτίμησε να δώσει το Νόμπελ πάλι σ' έναν μέτριο συγγραφέα (αυτή τη φορά από τη Γροιλανδία), του οποίου το έργο, κατά γενική ομολογία, είναι ασήμαντο. Σχολιάζοντας

την απόφαση σε φίλο κριτικό, η ιδιοφυΐα επισήμανε: «Ποιος ενδιαφέρεται πλέον για μια χρεοκοπημένη χώρα;». Ο δήμαρχος της Πάτρας, ωστόσο, «σε ένδειξη ευγνωμοσύνης των κατοίκων της», του παρέδωσε το χρυσό κλειδί της πόλης. Η ευγνωμοσύνη αφορούσε παλαιότερο ποίημά του στο οποίο η ιδιοφυΐα είχε αναφερθεί στον Παλαιών Πατρών Γερμανό και στον μύθο που έπλασε ο Πουκβίλ σχετικά με το ξέσπασμα της Ελληνικής Επανάστασης.

Μία από τις χειρότερες εμπειρίες της ιδιοφυΐας ήταν όταν επισκέφτηκε την Εθνική Βιβλιοθήκη της Κρακοβίας και ο υπάλληλος στην είσοδο του ζήτησε ταυτότητα. Η Πολωνία μετατράπηκε πάραυτα σε χώρα Φιλισταίων, την οποία καλώς είχαν διαμελίσει και μοιράσει μεταξύ τους το 1772 η Πρωσία, η Αυστρία και η Ρωσία.

Αυτή την εποχή διαβάζει το *Genius: The Game*, του Λεοπόλντο Γκουτ, και συλλαμβάνει τον εαυτό του να χαμογελάει με ικανοποίηση σε πολλά σημεία του βιβλίου.

Λίγο πριν κλείσει τα μάτια, η ιδιοφυΐα επαναλαμβάνει δέκα φορές το ίδιο μάντρα: «Ακόμη κι όταν μια ιδιοφυΐα κοιμάται, δεν σταματά ποτέ να συλλογάζεται!». (Χάριν της ρίμας, η ιδιοφυΐα επιτρέπει στον εαυτό της αυτή τη μικρή γλωσσική ατασθαλία.)

I

Οι Πλατωνιστές της Αποκάλυψης

*Στο σπήλαιο όλοι πιστεύουν ότι είναι ευτυχισμένοι,
επειδή μιλούν ταυτόχρονα χωρίς να βλέπουν
ο ένας τον άλλο.*

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία, XI

ΜΠΛΑΚ ΤΖΑΚ

Είχαμε δώσει ραντεβού έξω από το Α΄ Νεκροταφείο. Έφτασε, όπως πάντα, στην ώρα του. Φορούσε λευκό, λινό κουστούμι και στο χέρι κρατούσε ένα ψάθινο καπέλο.

«Ωραία μέρα να πας διακοπές» είπε.

«Δεν το λες και διακοπές» είπα.

«Αυτός πάντως την έκανε» είπε.

«Τι εννοείς;» είπα.

«Άφησε πίσω του χρέη εκατομμυρίων» είπε.

«Ο καθηγητής;» είπα.

«Ήταν άρρωστος με τον τζόγο» είπε.

«Και τι έπαιζε;» είπα.

«Τέξας χόλντεμ, μπλακ τζακ, ρουλέτα, τα πάντα»
είπε.

«Και μάθημα πότε έκανε;» είπα.

«Τους έδινε να διαβάσουν τα βιβλία του για την
αρχαία ελληνική τραγωδία» είπε.

«Και πότε τα έγραψε;» είπα.

«Πριν τριάντα χρόνια» είπε.

«Και οι φοιτητές του τι έλεγαν;» είπα.

«Τον αποκαλούσαν “Φιλοκτήτη”» είπε.

«Γιατί;» είπα.

«Γιατί βρομούσε το στόμα του» είπε.

Στο μεταξύ, είχε μαζευτεί κόσμος πολύς στο προ-
αύλιο της εκκλησίας, και του πρότεινα να μπούμε στο
ιερό. Εκεί διαπίστωσα ότι δεν γνώριζα κανέναν. Ούτε
καν τους συγγενείς του νεκρού. Στο φέρετρο δίπλα
υπήρχε ένα στεφάνι που έγραφε: «ΑΙΩΝΙΑ ΣΟΥ Η
ΜΝΗΜΗ, ΑΞΙΑΓΑΠΗΤΕ ΙΑΚΩΒΕ».

«Είμαστε σε λάθος κηδεία» είπα.

«Όλες ίδιες είναι» είπε.

ΤΕΛΟΣ ΚΑΛΟ, ΟΛΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ

Στον Βαγγέλη

Ο Αριστείδης θεωρεί τον εαυτό του ειδικό στον Σαίξπηρ. Ισχυρίζεται ότι έχει διαβάσει όλα τα έργα του Βάρδου και κάθε σχετική μελέτη. Έχει μάλιστα αναπτύξει και δικές του θεωρίες για το ποιοι έγραψαν τις περίφημες τραγωδίες (ο κατάλογός του περιέχει 87 ονόματα, με επικρατέστερο, αν είναι ποτέ δυνατόν, του Ιταλού Μικελάντζελο Φλόριο!) και ποια γυναίκα κρύβεται πίσω από τη διαδόχητη «μελαχρινή κυρία» των σονέτων του. Το πρώτο βράδυ που γνωριστήκαμε, σ' ένα πληκτικό δείπνο φίλων, απήγγειλε μπροστά σ' όλους —προφανώς για να με εντυπωσιάσει— ένα εκτενές απόσπασμα από τον *Βιασμό της Λουκρητίας*. Όλοι ένιωσαν κάπως αμήχανα με την ξαφνική αυτή επίδειξη ποιητικού οίστρου (δεδομένου ότι το σουφλέ σοκολάτας είχε μόλις σερβιριστεί και δεν μπορούσαν να το αγγίξουν πριν ολοκληρώσει τη σκηνή του βιασμού), αλλά εγώ η ανόητη αισθάνθηκα ένα δυνατό τσίμπημα στην καρδιά. Λέω «ανόητη», γιατί έπρεπε από τότε να προβλέψω τι θ' ακολουθούσε. Ο άνθρωπος είναι παράφρων, κι όσο περνάει ο καιρός, η κατάστασή του όλο και χειροτερεύει. Καθετί που λείει

είναι απόφθεγμα από έργο του Ελισαβετιανού. Μιλάει πλέον μόνο με στίχους του. Εχθές, την ώρα που ετοιμαζόμουν να πάω στη λαϊκή, γύρισε και μου είπε:

«Θα φύγεις τέτοια ώρα; Δεν έχει χαράξει ακόμη».

«Τι;» είπα.

«Ρωμαίος και Ιουλιέτα, σκηνή 3, πράξη 5, στίχος 1» είπε.

«Τα έχεις εντελώς χαμένα;» είπα. «Δεν φτάνει που διαρκώς ξεφουρνίζεις σαιξπηρικές ατάκες, θα προσθέσεις τώρα και την πηγή;»

«Μια ελαφρόμυαλη σύζυγος αναγκάζει τον άντρα της να πάρει τα μέτρα του!» είπε. «Εμπορος της Βενετίας, σκηνή 5, πράξη 1, στίχος 130».

«Ελαφρόμυαλη, ε; Αν δεν βγω όμως εγώ να ψωνίσω, θα πεθάνεις απ' την πείνα» είπα.

«Φαγητά που είναι γλυκά στη γεύση αποδεικνύονται πολύ βαριά στη χώνεψη» είπε. «Ριχάρδος Β', σκηνή 1, πράξη 3, στίχος 236».

«Είσαι τρελός!» είπα.

«Δύο αγάπες έχω – την άνεση και την απελπισία» είπε. «Σονέτο 144, στίχος 1».

«Φυσικά! Την άνεσή του θέλει ο κύριος! Αυτός όλη μέρα να κάθεται και ν' αποστηθίζει ηλίθιους στίχους, κι εγώ να λιώνω στη δουλειά» είπα.

«Η αγάπη σ' έχει μεταμορφώσει σ' ένα εξημερωμένο φίδι» είπε. «Όπως σας αρέσει, σκηνή 4, πράξη 3, στίχος 69».

«Φίδι;» είπα.

«Είσαι όμως κι εσύ ερωτευμένη μ' ένα τέρας» είπε.
«Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας, σκηνή 3, πράξη 2, στίχος 6».

«Όντως! Είσαι ένα τέρας!» είπα – και καθώς έκλεινα την πόρτα πίσω μου, τον άκουσα να φωνάζει:

«Καταλαβαίνω τον θυμό στις λέξεις σου, αλλά όχι τις λέξεις σου! Οθέλλος, σκηνή 4, πράξη 2, στίχος 32».

Λίγο πριν επιστρέψω στο σπίτι, μπήκα σ' ένα ανθοπωλείο ν' αγοράσω λίγα λουλούδια. Τουλάχιστον αυτά θα μου φτιάξουν τη διάθεση, σκέφτηκα. Στα αριστερά μου είδα μια υπέροχη ορχιδέα, τα φύλλα της οποίας ήταν βρεγμένα κι έλαμπαν στο πρωινό φως.

«Τα φροντίζετε πολύ τα φυτά σας» είπα στον ανθοπώλη.

«Ναι» είπε. «Όπως ο Αδάμ».

«Ο Αδάμ;» είπα.

«Ο Αδάμ ήταν ο πρώτος κηπουρός» είπε.

«Τι εννοείτε;» είπα.

«Ερρίκος ΣΤ'» είπε. «Σκηνή 4, πράξη 2, στίχος 129».

«Α! Είσαι κι εσύ για δέσιμο!» είπα.

«Γιατί ποιος άλλος;» είπε.

«Ο Αριστείδης» είπα.

«Σε ποιο έργο;» είπε.

«Να πάτε και οι δύο στο διάολο!» είπα. «Σκηνή 1, πράξη 1, στίχος 1».